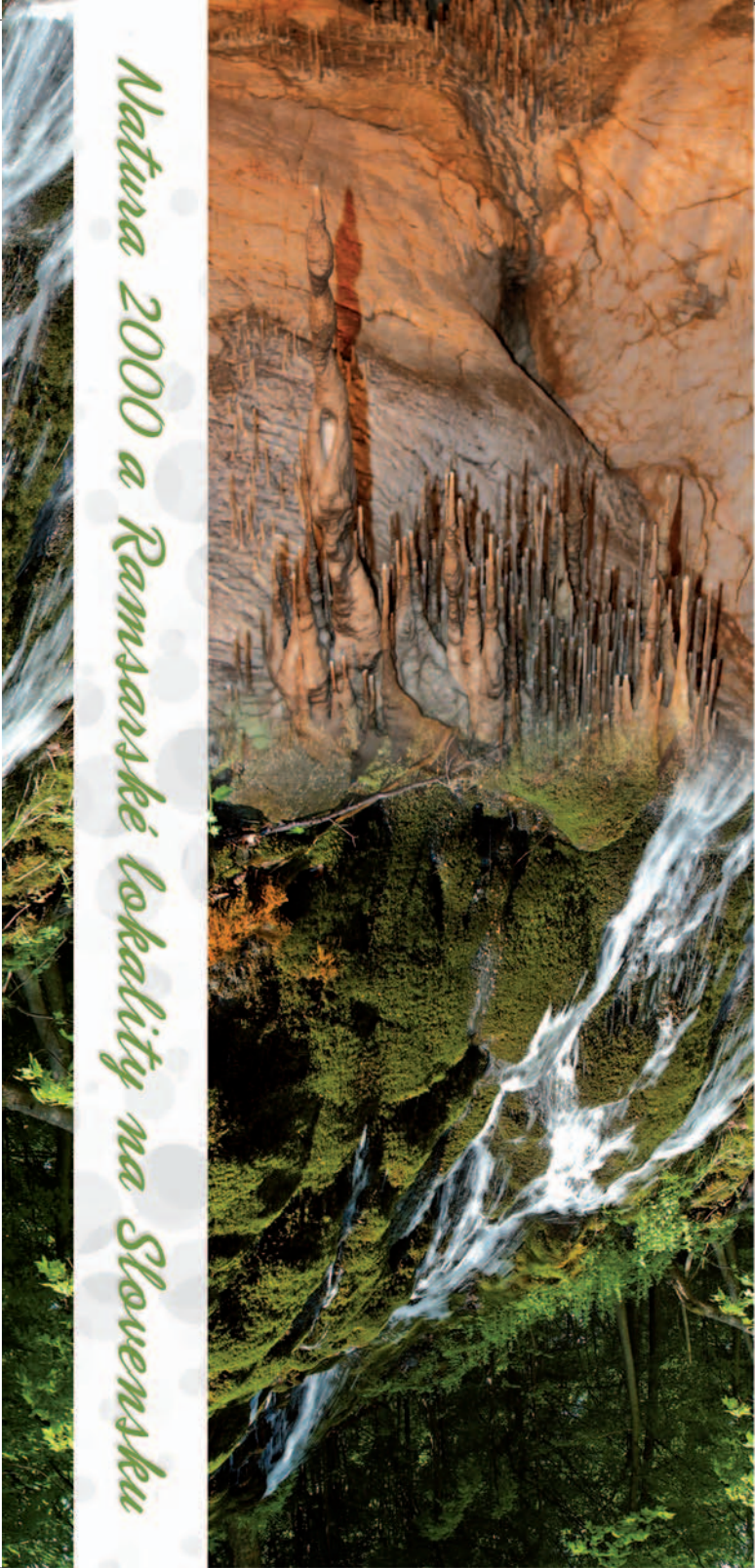

Natura 2000 a Ramsarské lokality na Slovensku

Z ryb sa tu vyskytuje divá forma kapra, zraniteľný druh šabla krivočára a vzácný blatniak tmavý. Endemitom Dunaja je ulínik teodox pásavý. Hníezdi tu orliak morský, ohrozeného a globálne ustupujúceho druhu vstávača ploštiného a pokrúta jesenného. Severnú hranicu svojho rozšírenia tu dosahuje kozinec drsný.

Fauna a flóra
Z ryb sa tu vyskytuje divá forma kapra, zraniteľný druh šabla krivočára a vzácný blatniak tmavý. Endemitom Dunaja je ulínik teodox pásavý. Hníezdi tu orliak morský, ohrozeného a globálne ustupujúceho druhu vstávača ploštiného a pokrúta jesenného. Severnú hranicu svojho rozšírenia tu dosahuje kozinec drsný.

európskeho významu (SKUEV) Dunajské lúhy, Čičovské lúhy, Verkoľský ostrov, Kľúčovské rameno, Biskupické lúhy, Ostrovné lúčky, Hrušov, Kľúčovské rameno, Čičské močiare a s chráneným vtáčím územím (CHVÚ) Dunajské lúhy.

Lokalizácia: okres Bratislava IV, Bratislava II, Bratislava V, Dunajská Streda, Komárno, Senec
Rozloha: 14 488,00

Dunajské lúhy

Medzi hniezdace druhy patrí rybník riečny, bocian biely i čierny, hľa červená a hľa tmavá. Medzi významné rastlinné druhy kriticky ohrozený rebrček sliezničko-lisť a hrachor pandovský.

Fauna a flóra
Medzi hniezdace druhy patrí rybník riečny, bocian biely i čierny, hľa červená a hľa tmavá. Medzi významné rastlinné druhy kriticky ohrozený rebrček sliezničko-lisť a hrachor pandovský.

aj niektoré rezervácie. Je súčasťou trilaterálnej ramsarskej lokality Niva na sútoku riek

Lokalizácia: okres Bratislava IV, Malacky, Senica, Skalica
Rozloha: 5 380,00 ha

Niva Moravy

Väčšina ramsarských lokalít na Slovensku je pre svoj medzinárodný význam zaradená tiež do sústavy Natura 2000 ako územia európskeho významu alebo ako chránené vtáčie územia, prípadne sa prekrývajú obe kategórie.

Čo je Natura 2000 a čo je mokraď

K zachovaniu prírodných hodnôt všetkých štátov Európskej únie má prispieť sústava chránených alebo príslušne obhospodarovných území známa pod označením **Natura 2000**. Hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok. Táto sústava chránených území a k nej vytvorené právne nástroje majú zabezpečiť ochranu a zachovanie najzaujímavejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie rôznorodosti v celej Európskej únii.

Základom pre vytvorenie sústavy Natura 2000 sú dve právne normy EÚ:

- smernica Rady Európskych spoločenstiev č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov (známa tiež ako smernica o vtákoch)
- smernica Rady Európskych spoločenstiev č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (známa tiež ako smernica o biotopoch)

Sústavu Natura 2000 tvoria dva typy území:

- > územia osobitnej ochrany (Special Protection Areas, **SPA**) - vyhlásené na základe smernice o vtákoch, ktoré u nás voláme **chránené vtáčie územia**;
- > osobitné územia pre ochranu (Special Areas of Conservation, **SAC**) - vyhlasované na základe smernice o biotopoch, ktoré nazývame **územia európskeho významu**.

Sústava Natura 2000 má zahŕňať reprezentatívnu sieť najhodnotnejších území a má zabezpečiť priaznivý stav populácií vybraných druhov živočíchov a rastlín a priaznivý stav biotopov, čo však vôbec nevyklučuje hospodárske aktivity v územiach, pokiaľ tento priaznivý stav nenarušujú a vykonávajú sa citlivo, alebo v prospech týchto biotopov a druhov.

Mokrada vo všeobecnosti sú územia, v ktorých základným faktorom ovplyvňujúcim prostredie a v ňom žijúce rastliny a živočíchy, je voda. Tá sa v mokradiach vyskytuje na povrchu zeme, prípadne tesne pod povrchom, alebo je pôda pokrytá plytkou vodou a do definície mokradí boli zaradené aj pobrežia morí. Mokrada sa teda vyskytuje v každej krajine a klimatickej zóne, od polárnych oblastí po trópy a od morí a nížin až po vysoké hory a môžu byť nielen prírodné, ale aj človekom vytvorené.

Patria k najproduktívnejším ekosystémom sveta a považujú sa za kolísku biologickej diverzity. Poskytujú vodu, životné podmienky a iné úžitky, na ktorých závisia obyvatelia tejto planéty, vrátane nespočetných druhov rastlín a živočíchov - vtákov, cicavcov, plazov, obojživelníkov, rýb aj bezstavovcov ako sú mäkkýše, kôrovce, vážky, chrobáky, motýle.

Mokrada a ich druhy napriek čoraz viac uznávaným hodnotám a funkciám sú stále pod veľkým tlakom a patria k najohrozenejším ekosystémom na svete. Pre ich zachovanie bol podpísaný osobitný Dohovor o mokradiach majúcich medzinárodný význam (Ramsar, Irán, 1971), nazývaný aj **Ramsarský dohovor**. Je to medzivládna dohoda, ktorá poskytuje rámec pre národné aktivity a medzinárodnú spoluprácu v ochrane a múdrom využívaní mokradí a ich zdrojov. Za múdre využívanie mokradí sa pritom považuje udržiavanie ich ekologického charakteru, ktoré sa dosahuje realizáciou ekosystémových prístupov pri uplatňovaní trvalo udržateľného rozvoja. Ramsarský dohovor je jediný celosvetový environmentálny dohovor, ktorý sa zaoberá určitým konkrétnym ekosystémom. Členské krajiny dohovoru pochádzajú zo všetkých geografických regiónov sveta.

Ramsarský dohovor považuje za mokrade rôzne typy biotopov - jazerá, rieky, močiare, mokré lúky, rašeliniská, oázy, ústia a delty riek, prílivové plochy, pobrežné územia, mangrovy, korálové útesy, ale aj človekom vytvorené útvary, ako sú rybníky, ryžové polia, vodné nádrže a pod.

Lokality, ktoré sú predmetom ochrany podľa Ramsarského dohovoru a spĺňajú medzinárodné kritériá sa nazývajú **ramsarské lokality**. Sú zapísané do **Zoznamu mokradí medzinárodného významu** a ich ochrana si vyžaduje zvýšenú pozornosť z hľadiska výskytu vodného vtáctva, ale aj iných organizmov (napr. rýb, vzácných rastlín) a spoločenstiev, z hľadiska vodohospodárskej funkcie alebo ich unikátnosti. Zoznam obsahuje vyše 2100 lokalít s celkovou výmerou takmer 205 miliónov hektárov v 164 zmluvných stranách dohovoru. Zmluvné krajiny sa zaviazali zabezpečiť zachovanie, ochranu a múdre využívanie mokradí na svojom území prostredníctvom plánovacích a legislatívnych procesov, stratégií, programov inventarizácie mokradí, ich monitorovania, výskumu, školení profesionálov, vzdelávania verejnosti a jej získavania pre ochranu týchto ohrozených ekosystémov. Krajiny však musia prijať aj konkrétne kroky na obnovu narušených mokradí, vypracovať a realizovať plány integrovaného manažmentu povodí a spolupracovať na medzinárodnej úrovni. Predovšetkým je nutná cezhraničná spolupráca pri ochrane a starostlivosti o spoločné cezhraničné mokrade a ich druhy.

Ramsarský dohovor sa na Slovensku a v celých Karpatoch presadzuje aj prostredníctvom **Karpatskej iniciatívy pre mokrade**. Je to regionálna iniciatíva Ramsarského dohovoru, ktorá zabezpečuje jej realizáciu v Karpatskom regióne a je partnerstvom vlád siedmich karpatských krajín, medzivládnych inštitúcií (vrátane sekretariátov Ramsarského a Karpatského dohovoru), mimovládnych a iných organizácií majúcich záujem o ochranu mokradí.

Aj vy sa môžete pridať a poznávať a chrániť naše mokrade. Viac informácií získate na webovej stránke Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky www.sopsr.sk, webovej stránke Karpatskej iniciatívy pre mokrade www.cwi.sk, alebo priamo na webovej stránke Ramsarskej konvencie www.ramsar.org.

Vydala Štátna ochrana prírody SR, 2015

Texty: RNDr. Ján Kadlečík, Ing. Alena Grešková, Ing. Miriam Balciarová
Foto: Balla Miloš, Belanský Pavel, Janák Milan, Kalaš Michal, Kepko Dušan, Lengyel Jozef, Mrázová Michaela, Ondrášek Ivan, Polák Pavol, Proháčková Martina, Remeník Ľudovít, Staník Pavol, Trnka Róbert, Zvarová Iveta. Grafika: Ihringová Viktória

Investícia do Vašej budúcnosti

Financované z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF) v rámci projektu: „Zabezpečenie starostlivosti o mokrade SR, zvyšovanie environmentálneho povedomia o mokradiach a budovanie kapacity“.

Alúvium Rudavy

Lokalizácia: okres Malacky, Senica
Rozloha: 560,00 ha

Ramsarská lokalita predstavuje neregulované časti tokov Rudava a Rudávka, ktoré pretekajú cez viate piesky Záhorskej nížiny na západnom Slovensku. Ide o reprezentatívnu ukážku meandrujúcich malých nížinných tokov a prítahových mokradí. Toto územie je považované za jedno z najzachovalejších malých nížinných riečnych ekosystémov na Slovensku. Ramsarská lokalita sa prekrýva s územiaми európskeho významu (SKUEV) Šranecké piesky a Rudava.

Fauna a flóra

Zo živočíšnych druhov tu žije napríklad mihul'a ukrajinská, kriticky ohrozený druh kapor sazan. Z motýľov tu nájdeme napríklad modráčika bahňiskového. Z cicavcov sa vyskytuje bobor vodný a vydra riečna. Z rastlinných druhov kriticky ohrozený páperec alpský a hluzovec Loeselov a panónsky subendemit klinček neskorý.

Poiplie

Lokalizácia: okres Levice, Veľký Krtíš
Rozloha: 410,87 ha

Lokalita je zvyškom cezhraničného mokradového ekosystému povodia Ipľa na juhu stredného Slovenska nadväzujúceho na rozľahlejšie mokrade v Maďarsku, ktoré sú tiež ramsarskou lokalitou (cezhraničná lokalita). Územie je unikátnym komplexom dobre zachovalých mokradových biotopov pozdĺž strednej a spodnej časti rieky v rámci panónskeho biogeografického celku. Ramsarská lokalita sa prekrýva s územiaми európskeho významu (SKUEV) Čúdeninský močiar, Ipľské hony, Alúvium Ipľa a s chráneným vtáčím územím (CHVÚ) Poiplie.

Fauna a flóra

Z ohrozených živočíšnych druhov tu žije ploska pásavá, rosníčka zelená, užovka obojková, bučiak nočný, kalužiak červenonohý. Z rastlinných druhov tu rastie kriticky ohrozený rebriček jemnostlý a vstavač močiarny a zraniteľné druhy ako bublinatka rakúska a okrasa okolikatá.

Rieka Orava a jej prítoky

Lokalizácia: okres Dolný Kubín, Tvrdošín
Rozloha: 865,00 ha

Územie je príkladom podhorského riečného ekosystému na severnom Slovensku, patrí k najzachovalejším a najvýznamnejším svojho druhu v strednej Európe. Riečny systém rieky Orava a jej prítokov (Oravice, Studeného potoka, Chlebnického potoka, Pribišského potoka, Pucovského potoka, Zázrivky) s takmer neprerušovanou pobrežnou vegetáciou karpatských prítocných jelšín s jelšou sivou a vysokobylinných nív sa vyznačuje vysokou biologickou diverzitou. Ramsarská lokalita sa prekrýva s územiaми európskeho významu (SKUEV) Orava, Malá Fatra, Zázrivské lazy, Šíp a s chráneným vtáčím územím (CHVÚ) Malá Fatra.

Fauna a flóra

Medzi tu žijúce významné druhy živočíchov patrí kolok vretenovitý, hlaváč bieloplutvý, ale aj vydra riečna, myšovka horská. Z kriticky ohrozených rastlín sa tu nachádza vstavačovec Fuchsov, kruštík močiarny a škripek štetinatý.

Alúvium Tisy

Lokalizácia: okres Košice
Rozloha: 735,00 ha

Lokalita sa nachádza v najjužovýchodnejšom cípe Slovenska a Východoslovenskej nížiny a zahŕňa 6 km úsek rieky Tisa na území SR a jej alúvium v prihraničnej polohe s Ukrajinou a Maďarskom. Na území sa vyskytujú fragmenty lužných lesov a krovín, mŕtve rameno vytvorené meandrovaním rieky v minulosti a trávne porasty. Lokalita je súčasťou navrhovaného multilaterálneho ramsarského územia v povodí hornej Tisy (Rumunsko, Ukrajina, Maďarsko, Slovensko), pričom je deklarovaná ako cezhraničná slovensko-maďarská ramsarská lokalita Údolie hornej Tisy.

Fauna a flóra

Zo zraniteľných druhov rýb tu nájdeme jesetera malého, z vtákov tu žije chrapkáč poľný a zo zraniteľných druhov cicavcov netopier brvitý. Z kriticky ohrozených druhov rastlín tu rastie elatinka kuričkovitá a králik neskorý. Vzácný a endemický druh tejto časti Karpatskej kotliny je chren veľkoplodý a unikátny je aj výskyt červenavca trávolistého.

Šúr

Lokalizácia: okres Pezinok
Rozloha: 1 136,60 ha

Lokalita je zvyškom rozsiahlych mokradí, ktoré sa v minulosti rozkladali pozdĺž južného okraja Malých Karpát a ktoré boli postupne rozdrobené a premenené poľnohospodárstvom a výstavbou. Je najväčším a najzachovalejším komplexom slatinného jelšového lesa na Slovensku a v strednej Európe, obklopeným zamokrenými lúkami, pasienkami, tokmi, kanálmi, vodnými plochami. Ramsarská lokalita sa prekrýva s územím európskeho významu (SKUEV) Šúr.

Fauna a flóra

Zraniteľný mlok bodkovaný, ohrozený mlok dunajský a ohrozený skokan ostropyský. Kriticky ohrozený rastlinný druh bahienka psiarkovitá, ohrozený cesnak hranatý a endemický druh pichliač úzkolistý.

Mokrade Oravskej kotliny

Lokalizácia: okres Námestovo, Tvrdošín
Rozloha: 9 287,00 ha

Lokalita predstavuje mozaiku pôvodne rozsiahlych komplexov rašelinísk a močiarov v pohraničnom slovensko-poľskom regióne Oravsko-Nowotargskej kotliny. Nachádzajú sa tu komplexy lesných i nelesných rašelinísk vrchoviskového, slatinného i prechodného typu, podhorské vodné toky, krovité močiare aj významná umelá mokraď – Oravská priehrada. Ramsarská lokalita sa prekrýva s územiaми európskeho významu (SKUEV) Rašeliniská Oravskej kotliny, Rašeliniská Bielej Oravy, Žimník, Jelešňa, Oravská vodná nádrž a s chráneným vtáčím územím (CHVÚ) Horná Orava.

Fauna a flóra

Žije tu skaliarka, typický predstaviteľ rašelinísk z rodu pavúkovec a jedinečný druh vyskytujúci sa v rámci Slovenska iba na tejto lokalite – mora vresová. Z motýľov tu nájdeme napr. žltáčka čučoriedkového. Lokalita leží na významnej migračnej ceste vodného vtáctva. Zo vzácných migrujúcich druhov sa vyskytuje napr. orliak morský, kršiak rybožravý a z trvalých hniezdičov nájdeme rybára riečného, kalužiaka červenonohého a iné. Z rastlinných druhov tu rastie kriticky ohrozený diablik močiarny a rojovník močiarny a zraniteľný druh močiarka štitovitá.

Latorica

Lokalizácia: okres Trebišov, Michalovce
Rozloha: 4 404,70 ha

Lokalita predstavuje časť medzihrádzového priestoru rieky Latorica od hraníc s Ukrajinou po sútok s Laborcom, v južnej časti Východoslovenskej roviny s rôznymi typmi aluviálnych mokradí. Územie ramsarskej lokality je charakteristické spleťou ramien, periodicky zaplavovaných biotopov, s prítahovými lužnými lesmi, krovinami, aluviálnymi lúkami a pasienkami. Zastúpené sú tu tiež vzácné a zriedkavé vodné a močiarné biocenózy nížinných inundovaných biotopov. Ramsarská lokalita sa nachádza na území CHKO Latorica a prekrýva sa s územím európskeho významu (SKUEV) Latorica a s chráneným vtáčím územím (CHVÚ) Medzibodrožie.

Fauna a flóra

Z kôrovcov sa tu vyskytuje vzácny endemit rovníkonôžka Proasellus pribenicensis. Hniezdi tu volavka striebřistá, volavka biela, chavkoš nočný, bučiak močiarny, bučiak trstový, kaňa močiarna, trsteniari škriekavý, chriašľ malý. Z kriticky ohrozených rastlín tu rastie elatinka kuričkovitá, hadivka obyčajná a ohrozený panónsky subendemit chren veľkoplodý.

Parížske močiare

Lokalizácia: okres Nové Zámky
Rozloha: 184,00 ha

Ramsarská lokalita leží v juhovýchodnej časti Podunajskej nížiny a Hronskej pahorkatiny na juhozápadnom Slovensku. Potok Paríž, ktorého údolie je pomerne dlhé a úzke, vytvára medzi obcami Nová Vieska a Gbelce rozšírenú, plytkú panvu dlhú cca 3 km a širokú 1 km. Charakteristické sú rozsiahle močiare a zárazy trste obýčajnej, zastúpené sú tu tiež tečúce vody (potok a umelý kanál), krovité močiare, mokré lúky a umelá nádrž. Ramsarská lokalita sa prekrýva s chráneným vtáčím územím (CHVÚ) Parížske močiare.

Fauna a flóra

Oblasť zahŕňa jediná lokalitu na Slovensku, kde sa rozmnožuje druh trsteniari kmáryškový (10 párov). Najvýznamnejšia hniezdna lokalita fúzatky trstinovej na Slovensku. Z flóry je to ohrozený druh starček barinný pravý a zo zraniteľných druhov berla vzpriamená.

Mokrade Turca

Lokalizácia: okres Martin, Turčianske Teplice
Rozloha: 750,00 ha

Lokalita je mozaikou mokradových ekosystémov rôzneho typu v Turčianskej kotlině. Rieka Turiec a niektoré prítoky sa vyznačujú meandrujúcim korytom s málo narušeným vodným režimom, zachovalou vegetáciou a faunou. V lokalite sú zastúpené aj rozptýlené mŕtve ramená a močiare, prameniská, slatiny, ostricové močiare, sezónne zaplavované trávne porasty, lužné lesy a kroviny a vyťažené rašeliniská. Ramsarská lokalita sa prekrýva s územiaми európskeho významu (SKUEV) Žarnovica a Turiec a Blatnický potok.

Fauna a flóra

Lokalita má medzinárodný význam z dôvodu výskytu druhov rýb (napr. hlavátka podunajská) a bentických organizmov (viac ako 1000 druhov). Z cicavcov tu žijú aj ohrozené druhy myšovka horská a dulovica menšia. Z rastlín kriticky ohrozený kruštík neskorý, zraniteľný druh močiarka vodná a nachádzajú sa tu posledné refúgiá ostrevky karpatskej na Slovensku.

Senné rybníky

Lokalizácia: okres Michalovce, Sobrance
Rozloha: 424,60 ha

Ramsarská lokalita Senné-rybníky leží v Senianskej depresii, v minulosti rozsiahlej sezónne zaplavovanej mokrade Východoslovenskej roviny, na významnej migračnej trase vodných vtákov. Územie rezervácie predstavuje umelá vodná plocha s prítahovými periodicky zaplavovanými lúkami a krovitými močiarimi, ochranné pásmo NPR pozostáva z 13 rybníkov patriacich k väčšej rybníčnej sústave Iňačovce a je tiež dôležitým hniezdiskom vzácných vodných vtákov. Ramsarská lokalita sa prekrýva s územím európskeho významu (SKUEV) Senianske rybníky a s chráneným vtáčím územím (CHVÚ) Senianske rybníky.

Fauna a flóra

Ohrozený druh karas zlatistý, mlok hrebenatý, z vtákov lyžičiar biely, volavka biela, volavka striebřistá, volavka purpurová, bučiak trstový, chavkoš nočný, potápka čiernokrká, čorík bahenný. Z rastlinných druhov je to kriticky ohrozený druh korunkovka strakatá a vstavač močiarny.

Jaskyne Demänovskej doliny

Lokalizácia: okres Liptovský Mikuláš
Rozloha: 1 448,00 ha

Lokalita reprezentuje podzemnú mokraď naviazanú na jedinečný krasový podzemný hydrologický systém v Demänovskej doline na severnej strane Nízkych Tatier. Je súčasťou najdlhšieho jaskynného systému na Slovensku s celkovou dĺžkou 35 km. Pozostáva z deviatich speleologicky prepojených jaskýň a z ďalších pridružených menších jaskýň. Demänovská jaskyňa slobody a Demänovská ľadová jaskyňa sú sčasti sprístupnené pre verejnosť. V podzemí okrem bohatej sintrovej výzdoby dominuje podzemný tok riečky Demänovky, ako aj ďalšie väčšie či menšie potôčiky a podzemné jazerá. Ramsarská lokalita sa prekrýva s územím európskeho významu (SKUEV) Ďumbierske Tatry a s chráneným vtáčím územím (CHVÚ) Nízke Tatry.

Fauna a flóra

V Demänovskej ľadovej jaskyni je najvýznamnejšie zimovisko večernice severskej na Slovensku. Demänovská jaskyňa slobody je známa pre nález štúrovky, ktorý predstavuje jeden z najsevernejších výskytov zástupcu tohto radu pavúkovec. Demänovské jaskyne sa tým radia medzi biospeleologické lokality európskeho významu.

Domica

Lokalizácia: okres Rožňava
Rozloha: 621,76 ha

Ide o podzemné krasové mokrade v časti 25 km dlhého cezhraničného jaskynného systému Domica-Baradla, sú súčasťou typického a najväčšieho podzemného hydrologického systému planinového krasu v cezhraničnej polohe na území Slovenska a Maďarska. Domický jaskynný systém sa vytvoril eróznou činnosťou podzemných tokov Styx a Domického potoka na JZ okraji Súľickej planiny a na území Slovenska má dĺžku 5,6 km. V jaskyni dominujú horizontálne chodby s výraznými stropnými korytami s bohatou sintrovou výplňou. Ramsarská lokalita sa prekrýva s územím európskeho významu (SKUEV) Domické škrapy a s chráneným vtáčím územím (CHVÚ) Slovenský kras.

Fauna a flóra

Jaskynné priestory obýva 11 druhov netopierov. Významná je kolónia podkovára južného a viaceré druhy jaskynných kôrovcov, pavúkovec, chvostokokov. Na povrchu žijú aj tieto kriticky ohrozené rastlinné druhy – včelník rakúsky a hrachor panónsky.

